

In ge. Heere de Prins van Oranien Graue van Nassou
van Surin en Heere Landts van Brabant van Gueldren
geduerent zynde vander grooter ontalliker schade
die zyne ge. Stadt. burgeren ende Ingesetenen van
synen blyden brande die Indermaent van Jannem
in lastleden aldaer gebeurt is. Blyden vberhen
zou zyne ge. verstaen heeft de meestendeel vanden
voors. burgeren en Ingesetenen se verarmt en
bedorven zyn. ontremidts dat zynmet allen haer
huylen verlooren hebben. maar vort den meestendeel
van huren huysrade. roepmanscappe ende waernde
goeden dat zyn nauwelike oft menmermeer sulke
schade sullen mogen veruallen voeromende de
grootent ende gebedenheit vanden seluen brande
vont. die dat Smeestede vanden huylen die
verbrant zyn met hiet oft stordach gedert. en
met hout vberke fude miken. vberke als
sichalick ontstert ende den brant hart) gedert
en getimert zyn gebruff. Dair aff zyne ge.
zeer heruelike bedroeft is. Ende verlaecht met
vberke zyne Stadt. burgeren en Ingesetenen
dan zyn ge. inges. schade. Zuyherende huylen
te blyden. ende die voors. Stadt. ende burgeren te
hulpe te rommen se vber. om better stordach
ende gedueriger huylen. tot heinder vberke
ende om te voeromende tyden van grooten brande
verbaert te zyn. te maerme. als vort om minge.
en hanteringe binne der voors. Stadt. tot
vber. ende vber. vanden burgeren vber.
te gerygen hebben. zyne ge. vber. ende voor al
mondelick gesproken. ende vber. te gerygen.
der mat. vander Coningne Donauere van
Hongaryen van Hertin. of Heyente van zyne
mt. vber. ontremidts. en vber. se
vber. dair op doen vber. dat der seluen
Stadt. burgeren ende Ingesetenen gunt. vber.
te gedaen vande vber. vber. vber.
van thuy. naestromen. Dair aff se zyne
ge. ontvber. hoopt. de voors. zyn Stadt.
burgeren en Ingesetenen vber. te vber. en zyne
ge. grooter bederken. Ende om dair en
vber. huylen vber. te vber. ende te affstren.

Soe heeft zyne ge. gegondt allen den ghermen die
vynge huyfingen die us als voors. als afgebrant
zyn wederomme optimmeren sullen te wene
vutrant hoge. en met staegken derken dat hen
by zynge. vintmeester vint zynen demeynen
betael sal worden tot behulpe van elcke boed
dare van tobutich voeten fut vutrant byf hondt
staegken ende voor elck dussent. alsoe zyn groen
vst beatus martinos. die rurente vintgubly
al se perste zyn toble vintson thuy stumro. Ende
die maer by vutrant hough. timmeren en met
staegken. derken sullen. en salmen maer halff zow
sare betalen

En al de gene die mit vintelen oft pannen derken
sullen. weder en vey. oft tebut vutrant hough. vint
sal betael worden. byf voors. vintmeester. op elcke
gelycke boede daerle fut vutrant. den derden pany.
van syhetue det en behouliche bebyfen sullen.
Dat hen de selue vintelen oft pannen die op elcke
boede en vouten van dym verdracht sullen zyn. vint
furoop. getroft sullen hebben.

Ende dese hulpe totten voors. daerhen sal myn ge. heid
gemyn en doen betalen allen den ghermen die binnen
desse feyns boordigen en binnen den taren. vint
byfing. zessen byfing. ende zemen en byfing. vint
sullen. en nae dym byt. myt. Ende sal myt min
ken vintgelyck nae de vier taren voors. vintvriende
zyn huyfen. en handden daerhe moeten derken.
en sulre gedert vnderhonden vallen. inden. sonder
vintich. vordere dym aen gaend. van zyn ge. te
hebbene.

Ende bouen den voors. behulpe. en assistentie. van
daerhe. soe vint. theyt. myn voors. ge. heta. ende

71

shelt quite absolutely, alle de yherne die binnen
de boorsh vier taeren Ennige vanden affgebroonden
hoffsteden boorsh, vbederom optimmeren sullen,
alsulche portuen als zylden zyne ge. vbrg foudy
mogen schuldich in ten achteren zyn. Ende onbetact
beide bylen honger memoruen myn here graue
maximilian van Sueren, byden gemeenen
ondersaten landts van Cranendourck laeststoff
tzynre blyder furompste gearondeet.

Item vborde scherpelyck van mynō ge. heren vbygen
geboden dat alle de yherne die van vborvorten
Ennige hynsen achterhynsen stallen stentren,
stoppren togun off andere hoe groote off reetne
bediffuren die zyn mochten timmeren off macher
sullen, so vbele opte berye fiden bleek als edere
vnter al in alle achterstraten, vpon Ennige eruen
off gronde in en vnder der stad in parore van
Londouen boorsh gelegen. Die zullen alle mochten
daken in talleen tyden vnderzonden met in in
hardden dachre, sander des Ennigsinō vberdragen
te zyne Ende datmen vgherne gelinten hennselen
off timmselen tussigen eruen off hoouen en sal mogen
marcken van stiet off stroo off dier geluchten vort
oude de gelinten daer mede mogen daken.

Item datmen sal mochten betimmeren alsulche ynge
ende nauwe plaetfen als tusschen de hynsen
gelegen hebben. Die allen tot ofedrop vanden seluen
hynsen gedient hebben met eenen gemeenen muere
in tot gemeenen rosten in met louten gooten vnde
daken vinsturen tussigen bende de daken. Ende dat
bysondere van hynsen daken sal vbillen
timmeren in metten metten gewelc v
vbaing gespanne ter straten vbarthō in dat om te
bet daer vover vbyre te mogen dorne fiden
naemaelc (dat god verhueden moct) vbederomme
ongelucke van brande gebeurd. Ende yngeualle
dier vanden boorsh gewerden vbillich vbyre he

timmeren zou sal dander hem moeten volgen. By en hadde
gelsulker merckelycke bedrue die vssgenders
die geordonnert sullen vordden/ off dien vander
vste met hem linden genouch en sussesant sullen
bedrueken te zyne

Inde alantmandt begint op eenen muur met zyn nabur
te timmeren/ ende de nabur myt vste de markt voan
timmeren hebbende/ consentende dat su liden begint
op zyn naburs muur metste ende die vbeurde
op zyn coste/ ende dat by inde stede van dny haluz
coste hadde zyn naburs dwe vande vne. Dat
tusschen henderen bender hynsen geeygen hadde tot
verbredinghe van zynen huys. sal die begerder
dat gehonden zyn te dorne

In daer toeve hynsen getimmeret hebben gebrust
ende gestan hebben op eenen gemeynen muur ende
de proprietaris vander vne zyde geret vore
off timmeren vnde de proprietaris vande
ander zyde noch verbrack nemen vrede van timmeren
Sal nochtans de geme die verbrack begint moeten
tot haluz costen opmaerken de gemeynen muur
vande seluz hynsen off vne vore by de
Curchens methete do liden myt sal die gebur
de costen daer off verleggen/ ende en sal de
vben geret daer fime myt mogen ankeren of
timmeren by en hebbe zyn gebur die dny
seluz muur vpgemest heeft vbeur betault de
kreefte vanden costen/ die by dardome somtgeleyt
sal hebben

Forck by myn ge. hnd geordonnert dat alle de
geme die vnnge verbrande hynsen off hofstede
voan verbrande hynsen vbedromet binnin dny
vvoes geprefigeyden tyde sullen vptimmeren in

m

In handen d'artke staen / sullen hebben den tyt van
zest zaxren laurk gedurende elck faere
quintseedinghe vande heest vanden Renten vanden
voers Hoffsteden vintgaren / hoedamich die zyn
questelick oft vberelick oft de heffren vanden
voers Renten mogen die Renten vanden yersten tobre
faeren quintseeden fut gegee en daer af mede
gestaen Ende van desen tobre manieren
van quintseedingen sullen de heffren vanden Renten
de hantre hebben / allin den heeren grondt syne
vontgestanden

+
Item oft enige proprietariss van Hoffsteden
van verbranden huyzen oft vick enige personen
Renten daer op hebbende en die de selue daer voore
opgeboonnen hadden. Die niet en betimmerden
In handen d'artke sinnen drie faeren nu
naestromende. Dat die gebonden sullen zyn sint
fausnisse dan naestromende die te vercoopen
and' linden om die selue vren en Hoffsteden
fut naestvolgen fact byden seluen betimmeret
te vboorden ende oft en daerfins gebreke
beuonden vboorden salmen inden genalke sulcke
hoffsteden ende vren van sharen vregen vtroopen
den mysten daer voor bidende om te vboorden
betimmeret als vooren en de p'ninghen daer
affromende laten volgen d'et besouen sal

+
Item to noch geordonneert dat Ingenalle yemat
enige Hoffsteden ende vren gevort hadde die
daer op vghen huyd van tobre vbrant hoogen
en sonde tynnenen, ende en ander vbarre die
opt selue vren vren huyd tobre vbrant hoogen
vbrede tynnenen. Die sal naerder staen en

10/11/16

m

Item obant het misbetel ende sommige andere
straten te nauwe te roet te room ende stom ende
lijet wel geproportioneert in zyn sulc dat
geraden te die nu te verbreden te rechten ende
te verlegen. Eue te by myn voors ge. Heere
noch geordoneert/erst aengaan het misbetel
dat om selue te verminderen ende te bettere
rouditent te stellen tot geruue vanden gemente
ende decoratie vanden voors s stede myn daer
toe alsulche quantiteit ende grootte van vome
afmeten nemmen ende employeren sal beginnen
tusschen de vffensse van achter aenden vobaren
ende vranck de ruyper franss vome ende van
daer streckende vorden vome vanden vobildeman
ende van daer vordt tot achter aent vome van
geraet faeffen sal als alreede by bespalnghe
(zoe vby verstaen) vordensert in geraempt do
geboest. dat myn daer toe vanden seluen vome
employeren soude

Item dat het strathen genaempt de kerckestraet
beginnende oec heer Jan guelens vff snaphans
huse ende vome sal gemact vordens doorgaens
streckende huse recht vanden vnder huse
vord voors heeren Jan tot aenden huse van
marcelis van Lumburg. Ende dat die
gemene strate van vobellen van het vroye in
hans vrammen huse ende vome aen totten
huse vordt van vechercken ende der baghymen
strat/doorgaens vobyt ende vret sal zyn
vpt alreemste vordt vordt vordt vordt
vordt als vooren. Ende dat mynant ook
vop dese strate timmeren vff marcken in sal omge
vff ralley vff andere beelsselen dan binnen
heeren huse

In dat de voors. Stadt van alle de partyen van
eruen ende gronden die sy sijn behoeuen tot
verrunderinghe verbredinghe ende verlenginghe
van de voors. markt/straten/ of andersins tot
commoditeit ende decoratie van dier. gheonden
sal sijn te betalen van verhe. wode van frentse
hamer/voet vuerantse so verre de gronden betimmeret
sijn geueust sijn courante tynsgulden in tyn van
die nyet betimmeret in sijn geueust als eopreedy.
groefen ende veruort hony. Drie gelijke gulden
ende sonder meer.

In dat als men bemint in vinnighen vanden
gemeynten lande van Crandouck laten of
aerde goet ende bequaem om steen huylen ende
pauwen te doen bacheln. Datmen sulre tot beuoff
vanden gemeynten burgeren ende tynschemen van
vndouen sal mogen gebruyken, sonder beuormen
off tynseggien vanden vns booudero der seluer
gemeynten. Daerinnen sulre beminden sal.

In dat geuonniet sulen vordden tober off drie
goede mannen sijn met sijn in tyn vord vntstoen
off die met sijn off tyn vord vntstoen geueust hebben
die genant sulen vordden vff sijn ende
sulen in beuorlyken vdt doen vngelyken kint
ke done. De vordde alle gesellen die vmen
ende tyn vntstoen vntstoen, bestreken sulen op
dat sy vmen ende tyn vntstoen van vntstoen
afelue vntstoen vntstoen sijn vntstoen
der stede van vntstoen vntstoen.

Item dat die selve goede mannen vint op zekere
tyden omganc sulken ende besien oft yemandt
onbevoertlic her straten tinnembaert met hie oft
timmerde, ende dat ralinguren ende verbuden in
voert die vander vsete te hemmen geuen, ende dat
die selve goede mannen vint besien sulken oft die
met sro ende timmerlinden in darguren vberden
getrouwelike vberden, ende der linden vberde
myten bedrue, ende die zy beynuden s'welk
traathelyk ende onbevoertlic vberden sulken
zy vermanen dat te beken, ende die ygheren die
zy beynuden sulken gebrekeleke blyuende oft
linden vberde vberden sulken die selve
vberden in die vander vberden vberde doen
doene afflach ende ynt reparatie vand bedrue
vberde naar dat zy sulken beynuden beynuden

ende ten lasten te by myn ge. heere geordonneert dat
alle die gheue die niet afgebrant in zy ende
dier hynsen achter hynsen stallen s'kenen oft
andere groote oft reene vberden met sro oft
kudach gedert in s'kenen ende gegonden zy
sulken, alle die selve vberden oft stromedachten af
te beken, ende die selve heere hynsen achter
hynsen stallen s'kenen in alle andere heere
vberden te zy groote oft reene binnin die by
vander vberden na vberden te doen d'ken met
harder d'ken sonder enig vberden seggen, op p'ne
vander vberden niet gebeduert hebbende, d'ken
vberden byden offint selue te doen doene op
hemmen coste

Alle vberde vberden myn ge. heere vberde sal
mogey vberden, vberden ende vberden, zow
zyne ge. beynuden sal, tot vberden vander vberden

ge. Stadtboers ende den burgeren in Ingeseten
van der proufftytelrecht zynde ende vwe hertinne
enige vbaricht die Interpretieren in verclaren
als behouren sal Ende vbraten zyne ge. vort
zyne boers stad ende den burgeren in Ingeseten
van der alle behulp ende assistentie doen in alle
andere sachen hem mygelike zynde tot hem
proufftyt vbrebaren ende tot verhalinge van
hemer schade soe vwe des doetlike zyn sal
Oedach tot Breda by myn ge. herte in persoon
myt ende al pooren op eenighe vants boers
articulen gehad hebbende dadymo van zynre
ge. vberhonders der boers stede van vndomen
ende vort vort mede op alle den Inhonden van
des gehort hebbende dien van zynen stadie
Opten negensten dach van aprilis anno 16.
vwe ende bytunge Guille de nassau